

ZGODILO SE JE PRED SKORAJ 120 LETI – IN SE DOGAJA ZDAJ

SLOVENSKA ZASTAVA NA OJSTRICI

VALENT VIDER

Ko se v teh letih spominjamo in proslavljamo 100-letnico SPD in njene Savinjske podružnice, zgraditve ceste v osrčje Savinjskih Alp, odprtje prve planinske kočice SPD v Savinjskih gorah, Kocbekove kočice na Molički planini, prvega leta izhajanja PV in še drugih dosežkov pred 100 leti, se obenem s hvaležnostjo spominjamo tudi takratnih pionirjev, ki so vse te dosežke izvedli. Res so si zaslužili trajen spomin v naših srcih in spomenik.

Kako je bilo v tistih časih pred letom 1892, ko se je to dogajalo in so se tuja društva trudila zagospodariti nad našimi dolinami in gorami, jim dati nemški značaj, nam obudi tudi črtica »Na Ojstrico«, ki jo je v solčavsko spominsko knjigo dne 4. septembra 1874 zapisal **Tone Fišer**, takratni solčavski kaplan, in ki se glasi:

NA OJSTRICO!

POPOTNA ČRTICA – 4. 9. 1874

Nisem še poznal Solčave, tudi malo slišal o orjaških njenih hčerah, ki to Štirsko Švico branijo pred tujstvom; pa ko sem bral »Slovo Žolc-paškim planinam«, pisano po pokojnem in za nas Slovence nepozabljivem buditelju in voditelju narodnega občutstva, slavnem **Antonu Martinu Slomšeku**, sem nehotě hrepenel se spoznati s košato Raduho, visoko Ojstrico, gorjato Rinko, zobato Olšavo, kakor slavni pesnik te mogočnejše opisuje.

Osoda mi ni bila nevgodna, kajti prvi moj delokrog v vinogradu Gospodovem bil mi je ravno tukaj odločen. Ko spremljam 3 tega septembra leta 1874 svojega znanca v Logarski Kot proti Plesti, in ugledam belo, proti sinjemu nebu se vzdigajočo mogočnico, visoki vrh, vzbudi se mi že zdavnaj goječa želja, tega velikana pohoditi. Slišal sem večkrat o težavni in daljni poti, – o nevarnosti proteči vsem ki se drznejo na njeno

čelo stopiti, a vendar se nisem vsega tega zbal, tem manj ker se mi je bližna zdela in ker človek rajši posnema česar vidi, nego stori česar sliši, odločim se takoj drugo jutro na Ojstrico podati. Naprosivši si Plesnika nevarne poti mi vodnika, počival mirno sem poletno noč v Savinskem krlju.

Ob treh in pol ure zjutraj se podava na težavno pot. Okoli petih prikorkava do Klemenčeve jame. Na stanu najdeva dva že bedeča pastirja, ki sta ravno masovnik kuhala. Pripravna fanta htela sta nama takoj z masovnikom postreči, toda ker sva si v Plesti dobro rebra podstavila, zdelo se nama je odveč okusiti planinske hrane, in podava se naprej.

Že je jelo vzhajajoče solnce svoje žareče žarke na Ojstričnih vrtoglavnih stenah vpirati, ko prisopihava na vrh snežne jame (v kateri sneg večnosti pričakuje). Nenavadno krasen prizor sva tukaj imela; kajti zmiraj se vrteče solnce je čarovno zlatilo velikanski slap, ki je v penečih curkih podzemeljsko strugo Savinsko oživljal. Potnim čelom, čeravno v mrzlem ozračju dospava Škarje. Tukaj se nama je potrebno zdelo nekoliko zlatih kapljic vinske trte zavžiti, in kmalu se podava v pošev po južnem Ojstričnem območju. Le samo pol ure še greva, in bila sva pri jedru najnega pota.

Kako sva na Ojstrico prišla, kje sva hodila, kaj sva prestala, tega moja roka ne zamore zapisati; le to vem, da sva iz Robanove oziroma Lučke strani se podala na Ojstrico, kjer gotovo nobeden ni hodil onih, ki se ponašajo, da so na Ojstrici bili. Midva bila sva zašla in vsled tega zabredla med vrtoglavno skalovje, tako, da je vsaka stopinja bila nevarnejša, najino življenje pa viselo na niti. Pa Božja pomoč in korajža junaška nama sta pripomogla priti na Ojstrico.

Na vrhu Ojstrice se mi je zdelo, da tu niso več očem meje stavljenе, kajti videl sem odprti svet tako daleč, da se je vse v sinjenem nebu

Na Ojstrico!

Popotna črtica 4/9/74

Nisem še poznal Solčave, tudi malo slišal o orjaških njenih hčerah, ki to Štirsko Švico branijo pred tujstvom; pa ko sem bral »Slovo Žolc-paškim planinam«, pisano po pokojnem in za nas Slovence nepozabljivem buditelju in voditelju narodnega občutstva, slavnem Antonu Martinu Slomšeku, sem nehotě hrepenel se spoznati s košato Raduho, visoko Ojstrico, gorjato Rinko, zobato Olšavo, kakor slavni pesnik te mogočnejše opisuje.

zakrilo. Tu so se mi vresničene zdele besede pesnikov:

»Kamorkoli se oko ozre,
Povsod se mi nov svet odpre.«

Iz okužnega ozračja čisti zrak požiraje sem si mislil: Če te nižine zrak okuži, trdivšega Boga ni. Pojdi na Ojstrico in povedala ti bo, da je En Bog. Nisem zamudil te besede vrezati v jasenov stebriček, ki naj bodočim popotnikom Ojstričnim priča, da je bilo verno srce na njenem čelu.

Tone Fišer
tukajšnji kapelan.

15. julija 1875 sem bil drugokrat na Ojstrici spremljan od Viteziča in Plesnika. Pri tej priliki sem postavil železno slovensko zastavo na vrhu Ojstrice, ki se o lepem vremenu s prostim očesom iz Plesti vidi.

Ant. Fišer
tuk. duh. predstavnik.

(Pripomba: **Vitezič** je hišno ime iz časa celjskih grofov. Lastnik **Anton Herle**, mežnar in gostilničar v Solčavi, po vsej Sloveniji znan čebelar in vsestranski pionir SPD, graditelj potov in planinskih koč. – **Plesnik**, lastnik kmetije V Plesti, **Janez Piskernik**, ki je tudi bil organizator gradnje planinskih poti, Koče na Okrešlju in pozneje tako imenovanega Piskernikovega zavetišča, prve planinske kočice na kraju sedanjega planinskega doma in je bil oskrbnik v njej. Piskernik je tudi trasiral cesto iz Solčave v Logarsko dolino in Železno Kaplo.)

KAKO LEPO SO PISALI VČASIH!

Danes, po 100 in več letih, ko nimamo več časa ali volje za lep opis in pogosto ne občutka za pravilnost zapisov krajevnih imen, se v resnici lahko čudimo, kako so to zmogli takrat, ko so bile šole dostopne le redkim, pa še te niso bile slovenske. Kako sedaj pozabljamo, da so pravilna imena največkrat tista, ki so jih dali in jih še govore domači prebivalci, ne pa prinesena ali izmišljena od posameznih tujcev, ki so le po naključju prišli in spet odšli! Kako lepo piše

Fišer, da se »iz Plesti vidi«! Čeprav je šele leto dni bival v Solčavi, je že zapopadel, da imajo v Solčavi imena kmetij prednost in s tem stalnost pred vsakim le začasnim lastnikom kake kmetije! Tako bi rekel »iz Loga«, ne od Logarja, »raz Klemenče« in ne od Klemenšeka, »iz Potoka« in ne od Potočnika, »z Bukovca« in ne od Bukovnika itd. Kako z občutkom do pravih imen in rabe le-teh je pisal Fišer – prav kakor so pisali takratni izobraženci, ki so bili doma v Solčavi, slavni Martinčev profesor **France Štifter**, **Jernej Marovšnik** in drugi: »Robanov travnik, Log in Plest«.

Šola, prevzetnost ali domišljavost nas je pogosto pripeljala v zmešnjavo in nevednost. Kako lepo nas prebuja iz take nevednosti **prof. Stan-ko Klinar** v svojih delih, opisih gora in planin tudi v PV: o pravilnosti imen in rabe iz prejšnjih časov, ki so – kljub zavajanju – v kraju še vedno ohranjena.

Med več drugimi spada med skažena imena, prinesena od drugod, tudi beseda »Grohat« in »na Grohat«. Res se to ime upravičeno rabi drugod, na drugem kraju na Slovenskem, ki ga navaja novi Atlas Slovenije, ne pa za planino Grohot pod Raduho, ki je planina solčavskih kmetov in tudi zemeljsko od pamtiveka spada v Solčavo. Več kot sto let samostojna občina Solčava je leta 1955 zgubila del samostojnosti ob združitvi občin, saj pravilnosti imen ne posvečajo več pozornosti. To se vidi tudi iz imenovanja Pavličevega sedla za Vrh, medtem ko so za Jezerski vrh znali obdržati domače ime in ga niso prevajali iz nemščine.

NAPRAVIMO RED V SLOVENŠČINI!

Po vojni, v kateri je bila Solčava domala z vso okolico požgana, smo imeli Solčavani, ki smo še preostali, dovolj dela z obnovo domačij. Zato smo na prošnjo plezalcev iz Mežiške doline, ki so se vadili v stenah Raduhe, privolili v gradnjo zavetišča v Grohotu. Ko so res zgradili zasilno bajto v slogu drugih planšarskih bajt v Grohotu, so nanjo pritrtili tablo z napisom »Zavetišče na

*Če te nižine zrak okuži trdivšega Boga ni;
Pojdi na Ojstrico in povedala ti bo, da je En Bog
Nisem zamudil te besede vrezati v jasenov stebriček, ki naj
bodočim popotnikom Ojstričnim priča, da je bilo verno
srce na njenem čelu.*

*Tone Fišer
tukajšnji kapelan.*

Grohatu«. To spačeno ime tujega »izumitelja« pa je le ostalo v beležnicah nekaterih piscev člankov v PV in je prišlo na Geodetski zavod in v planinske karte. Ko je zasilna bajta – zavetišče kmalu propadlo, so zgradili na višjem, a zaradi plazov kočljivem kraju lepo zidano kočico, ki jo je pa res kmalu razrušil snežni plaz. V zadnjih letih so zato gradili v spodnjem Grohotu lepo kočico, a spet z napisom »Koča na Grohatu«. Poleg te pa gradijo še posebno kočico za alpiniste – skalaše. Pri koči so prigradili velik del pašnika, vendar so morali ograjo na zahtevo pašne skupnosti odstraniti. Domačini razumejo potrebo po planinski koči v Grohotu, prek kate-rega poteka tudi Slovenska planinska pot, vendar je treba pri tem upoštevati domače solčavsko lastno ime in koristi pašne skupnosti. Lanska nesreča, ki so jo povzročili planinci sami, naj jim bo pouk.

Premalo posluha za lastna imena in koristi na obrobju velike občine spodbuja željo za zopetno odcepitev na sicer majhno, a vendar samostojno občino Solčava. Tako bi svoje koristi in pravice neposredno lažje varovali. Kot je razbrati iz številnih člankov v PV, se v nevednosti ali malobrižnosti pojavljajo tudi drugod skažena lastna imena in bi bil čas, da bi temu napravili konec.

Kakor je pred leti že kazalo, da naj bi opustili ime »Savinjske Alpe« in je temu na naš ugovor in na predlog Planinske zveze Slovenije točno pred 20 leti podal svoje mnenje akademik profesor **dr. Svetozar Ilašič** pri SAZU, tako bi naj tudi sedaj SPD – PZS sámo ali skupaj z določeno avtoriteto napravilo konec napačnim imenom in njih rabi. V karte in v pisno rabo prevedena pravilna starobitna imena bi se sčasom spet poenotila.

NOVA KNJIGA ZA PLANINSKO KNJIŽNICO

ČLOVEK–GORA–POEZIJA

Ob praznovanjih 100-letnice SPD-PZS / 1893–1993 bo v Planinski založbi Slovenije izšla drobna knjiga z naslovom **Človek–gora–poezija**.

Pri nas so vedno živeli ljudje v gorah in z gorami – da, tudi naši pesniki. Kar nekaj je poezije o gorah izpred leta 1893 in kar veliko iz teh dolgih 100 let. Izbor pa je majhen in knjiga drobna, saj nas gmotne možnosti vedno omejujejo. Pa vendar: knjigo smo izdali skupaj Založniški odbor pri Planinski zvezi Slovenije in Založba Mihelač. V njej je 82 pesmi od Vodnikovega Vršaca do pesmi sedanjih pesnikov. Na koncu knjige je kratka spremna beseda, nekako takšnale:

Človek in gora – dva svetova porajata v svoji poduhovljenosti nov svet: svet poezije, svet sozvenenja misli in ritmične polnosti besede ter ju povezuje v neminljivo lepoto. Ta knjižica naj bi to potrdila...

...Svet gora je poln kontrastov in trenutnih sprememb, ko se hkrati v tisočletjih komaj zaznavno spreminja, in poln je nečesa komaj slutnega, veličastnega, neminljivega, stalnega in tako zelo svobodnega. Prav to dvoje zadnje, občutja svobodnosti in stalnosti, pa človek zagotovo vedno najbolj pogreša – in morda je prav to tisto, kar ga v gorah poleg same lepote in prvobitnosti najbolj osvaja.

Izbor pesmi in spremno besedo je pripravila **Darinka Petkovšek** kot članica Založniškega odbora pri Planinski zvezi Slovenije prav v počastitev 100-letnice, **založba Mihelač** pa je s svojim sodelovanjem to izdajo podprla. Knjiga bo izšla sredi februarja.

TAM ČEZ ZA MATAJURJEM

Marička Žnidaršič

*Med bore dremajoče
se je zapletla burja,
v njih tiho, tiho joče.
Tam čez od Matajurja
in nad dolino Soče
oblak se črn sprehaja.*

*Oblak, kot žalost siva
teh, ki so tam ostali.
Požeta je zdaj njiva,
zastonj so prst rahljali,
skoz srca se preliva
obup in strah brez kraja.*

*Bo jutri sonce vstalo
tam čez za Matajurjem,
svetleže bo sijalo
nasproti vsem neurjem,
in ves obup pregnalo
iz src trepetajočih?*

TIŠINA, NABITA Z GLASBO

Helena Giacomelli

*Rada se izgubljam
v tišini
in
se razkrajam v besedah
ki so poezija.
Rada v glasbi
iščem
svoj pozabljeni jaz.*